

Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/historia-z-ipn/247947,Ryszard-Sodel-Kapitulacja-Lwowa-Przeciw-dwom-wrogom.html>
23.09.2026, 00:37

Ryszard Sodel: Kapitulacja Lwowa. Przeciw dwóm wrogom

22 września 1939 r. – po bohaterskiej obronie przed wojskami III Rzeszy i ZSRS – Lwów skapitulował przed oddziałami sowieckim.

[Kresy Niemcy Polskie wojsko Wrzesień 1939 ZSRS](#)

22.09

Widok z samolotu na panoramę przedwojennego Lwowa. Dobrze widoczny ratusz (w centrum), bazylika Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny oraz klasztor dominikanów. W tle dostrzec można kopiec Unii Lubelskiej (fot. z zasobu AIPN)

Lwów był w II Rzeczypospolitej nie tylko ważnym ośrodkiem administracyjnym, gospodarczym, naukowym (Uniwersytet Jana Kazimierza, Politechnika Lwowska) i kulturalnym (opera, teatry), ale też miastem garnizonowym o strategicznym położeniu.

Siły i przygotowania

Już 1 września 1939 r. Luftwaffe dokonała ciężkiego nalotu na Lwów, w wyniku czego zginęło kilkunastu mieszkańców miasta, a 60 zostało rannych. Zniszczeniu i uszkodzeniu uległo wiele budynków przemysłowych, użyteczności publicznej (m.in. Dworzec Główny) oraz prywatnych. Od pierwszego dnia wojny do Lwowa zaczęli przybywać uchodźcy z innych województw II Rzeczypospolitej, którzy uciekali przed wkraczającymi wojskami niemieckimi. Napływ uciekinierów i sytuacja na froncie spowodowały, iż pod koniec pierwszego tygodnia września 1939 r. powstały Straż Bezpieczeństwa, której dowództwo objął gen. dyw. w st. sp. Władysław Jędrzejewski, i Komitet Obywatelski, kierowany przez rektora uniwersytetu lwowskiego prof. Romana Longchamps de Bériera.

7 września 1939 r. na rozkaz gen. Władysława Langnera rozpoczęto prace fortyfikacyjne na przedpolach Lwowa. Powołane także zostało Dowództwo Obrony Obszaru Lwowa, na którego czele stanął gen. Rudolf Prich. 11 września 1939 r. wydał on rozkaz operacyjny nr 1 o samodzielnej obronie Lwowa przez jego zgrupowanie. Obszar obronny wyznaczono na północ od Żółkwi, z punktem oporu w Rawie Ruskiej, na zachodzie oparto go zaś o rzekę Wereszycę oraz linię Janów-Gródek Jagielloński-Lubień Wielki, wydłużoną do Komarna. Opracowanie planu obrony powierzono płk. dypl. Bronisławowi Fijałkowskiemu, którego szefem sztabu mianowano ppłk. dypl. Kazimierza Rzyńskiego.

Około 6500 żołnierzy i oficerów, którzy tworzyli obronę Lwowa, pochodziło z Ośrodka Zapasowego 5. Dywizji Piechoty, dwóch batalionów Obrony Narodowej (Lwów „I” i Lwów „II”), dwóch batalionów wartowniczych, kompanii asystencyjnej, trzech baterii artylerii z Ośrodka Zapasowego Artylerii Lekkiej, dwóch batalionów piechoty z 19. i 26. pułków piechoty, kompanii saperów KOP „Czortków” i jednostek obrony przeciwlotniczej. Do Lwowa dotarł też batalion marszowy 48. pułku piechoty z 11. Karpackiej Dywizji Piechoty, dwa plutony armat przeciwlotniczych ewakuowanych z Rzeszowa, jeden pluton armat przeciwlotniczych z Krosna i 105. kompania CKM (przeciwlotnicza). Przedstawiony przez ppłk. Rzyńskiego plan obrony Lwowa oparty był na naturalnych przeszkodach terenowych, wzgórzach: 374 „Kortumowa Góra” i 324.

12 września 1939 r. do Lwowa wmaszerowały dodatkowo trzy grodzieńskie pułki piechoty, liczące ok. 195 oficerów i 6400 szeregowych, oraz dwa bataliony rezerwowe piechoty z 35. Dywizji Piechoty Rezerwowej; nocą przybył zaś szwadron kawalerii dywizyjnej.

Walki

Tego też dnia rozpoczęła się bitwa o Lwów. Niemiecki gen. Ludwig Kübler, dowódca 1. Dywizji Górskiej, wydał rozkaz sformowania zmotoryzowanej grupy pościgowej, której zadaniem było zdobycie miasta z zaskoczenia. W godzinach popołudniowych oddziały niemieckie próbowały zająć Lwów, ale w efekcie zaciętych walk ulicznych wieczorem zostały zmuszone do wycofania się, ponosząc przy tym duże straty w sile żywej.

13 września 1939 r., po silnym ostrzale artyleryjskim, grupa bojowa płk. Ferdinanda Schörnera zdobyła „Kortumową Górę”. Siłom polskim udało się jedynie wyprzeć Niemców z cmentarzy Janowskich, położonych na stoku tego wzgórza. Wieczorem niemieccy strzelcy górscy zajęli wzgórze 324 i opanowali Dworzec Główny.

W dniu następnym walki miały charakter lokalny, najcięższe z nich toczyły się pod Kulparkowem i Wulką. Doszło też do ataków ukraińskich dywersantów na polskich żołnierzy.

15 września 1939 r. gen. Langner wydał rozkaz do ataku na pozycje niemieckie znajdujące się pod Zboiskiem i Hołoskiem. W walkach wręcz siłom polskim udało się wyprzeć przeciwnika z zajmowanych pozycji. Niemcy powstrzymali dalsze polskie ataki dopiero silnym ostrzałem artyleryjskim.

Rankiem 17 września 1939 r. gen. Langner został poinformowany, iż wojska sowieckie wkroczyły na terytorium II Rzeczypospolitej, a rozkaz dowództwa armii nakazuje walczyć tylko z Niemcami, zaś otwarcie ognia wobec nowego agresora dopuszcza jedynie w samoobronie. W tym czasie sowiecka 6. Armia Frontu Ukraińskiego dowodzona przez komkora Filipa Golikowa już maszerowała na Lwów.

18 września 1939 r. do Lwowa dotarły z Łucka dwa pociągi pancerne – nr 53 „Śmiały”, dowodzony przez kpt. Mieczysława Malinowskiego, i nr 55 „Bartosz Głowacki” (dowódca: kpt. Andrzej Podgórski). W nocy tego dnia gen. Langner otrzymał wiadomość, iż sowieckie czołówki pancerne z kierunku Tarnopola kierują się na Lwów. Nocą z 18 na 19 września wojska sowieckie zaatakowały polskie pozycje we Lwowie, atak ten został jeszcze odparty przez obrońców.

19 września polska obrona prowadziła działania o charakterze zaczepnym, zajmując Zamarstynów, Hołosko Małe i część Hołoska Wielkiego – celem wsparcia oddziałów gen. Kazimierza Sosnkowskiego, które próbowały przebić się do Lwowa od zachodu. Do otoczonego miasta przybyły trzy pociągi ewakuacyjne z Radomia, Dębina i Starachowic, przywożąc sprzęt artyleryjski, duże ilości broni strzeleckiej pojedynczej i zespołowej, amunicji oraz granatów, co stanowiło duże wzmocnienie materiałowe dla obrońców miasta.

Kolejnego dnia dowództwo oblężonego Lwowa podjęły przygotowania do obrony okrężnej. Na południu Niemcy uderzyli na Kulparków, koszarę 6. pułku lotniczego i szosę na Stryj. Ten atak polskie oddziały odrzuciły. Równocześnie wojska niemieckie rozpoczęły odwrót z zajmowanych pozycji, zgodnie z postanowieniami paktu Ribbentrop-Mołotow z 23 sierpnia 1939 r., rozgraniczającego niemiecką i sowiecką strefy okupacyjne.

[Czytaj artykuł – Ryszard Sodel: Kapitulacja Lwowa. Przeciw dwóm wrogom na portalu przystanekhistoria.pl](#)

[Poprzedni Strona](#)

[Następny Strona](#)

Kresy, Niemcy, Polskie wojsko, Wrzesień 1939, ZSRS

Artykuł